

AZ UGANDAI NŐK POLITIKAI KÉPVISELETE FÓKUSZBAN A 2016-OS VÁLASZTÁSOKI

BAGI JUDIT

Az Afrika Tanulmányok hasábjain Ruandára fókuszálva korábban már bemutatásra került a Kelet-afrikai Közösség tagállamainak női politikai képviselete, jelen írásban az ugandai nők parlamenti reprezentációját tárgyaljuk bővebben. Uganda a 34. helyet foglalja el a világ országait női parlamenti reprezentációs arány alapján tömörítő ranglistán (IPU, 2017). Az Inter-parlamentális Unió statisztikái értelmében, Ugandában a legutóbbi, azaz a 2016. februári országgyűlési választások óta az országgyűlési politikusok 34 százaléka nő (IPU, 2017). Jelen írásban azon eseményeket és fontosabb lépéseket tekintjük át, amelyeknek köszönhetően Uganda nem csak a szubszaharai Afrika viszonylatában, hanem a világ többi államához mérten is magas női politikusi reprezentációval rendelkezik. Természetesen a tanulmány során azt is vizsgáljuk, hogy a női képviselet mennyiben tekinthető valósnak.

Uganda rövid történelme és az új alkotmány

Uganda a brit gyarmati sorból való felszabadulását 1962. október 9-én nyerte el. Milton Obote, az ország új miniszterelnöke ekkor alakított kormányt, az Ugandai Népi Kongresszus (Uganda's People Congress – UPC) és a bugandai királyi párt koalíciójával. Obote ballépésének tekinthető, hogy Idi Amin „a hadsereg teljhatalmú vezetőjének nevezte ki”. A későbbi elnök ekkor még nem tudhatta, hogy óriási hibát követ el, ugyanis Amin 1971-ben, amíg Obote Szingapúrban tett hivatalos látogatást, katonai puccs keretében átvette a hatalmat. A kegyetlenkedéseiről ismert, rettegett ugandai diktátor, Idi Amin uralkodása 1979-ben ért véget, miután a Tanzánia és Uganda között kitört háborúnak köszönhetően sikerült elűzni őt az országból. Ezt követően az 1980-as választásokat ismét Obote és az UPC párt nyerte, de az újonnan megválasztott elnök 1985-ben egy újabb puccs következtében ismét kénytelen volt megválni tisztségétől (Tarrósy, 2011: 83). A hatalomátvételt ekkor Tito Okello tábornok követte el, ám alig egy évvel később, 1986-tól az elnöki hatalom már Yoweri Museveni kezében volt. Az ország politikai stabilizációját illetően jelentős javulás az 1990-es évek során következett csak be. Az új, modern és liberális szellemű alkotmány 1995-ben lépett életbe. Museveni hivatalosan 1996-ban a Nemzeti Ellenállási Mozgalom (National Resistance Movement – NRM) nevű párt színeiben, az első elnökválasztáson erősítette meg elnöki tisztségét. Országgyűlési és elnöki

választások 1996 óta 5 évente kerülnek megrendezésre, ezen időszak óta Museveni és az NRM vezetik az országot.

Az 1995-ben életbe lépett alkotmány 78-as bekezdésének első cikke alapján Uganda 427 fős országgyűlése a következők szerint szerveződik²:

- 290 fő: közvetlenül, egyszerű többség által megválasztott választókerületi képviselők
- 112 fő: területi női képviselők (Angol elvezés szerint „district”. A továbbiakban a „terület” szó alatt a „district” kifejezést értjük.)
- 10 fő: az ugandai védelmi erők képviselői
- 5 fő: ugandai fiatalok képviselői
- 5 fő: fogyatéksággal élők képviselői
- 5 fő: munkavállalók képviselői
- (18 fő: hivatali képviselő, ex-officio tagok. Az elnökhelyettes vagy azok a miniszterek, akiket nem választottak meg országgyűlési képviselővé, ex-officio tagok lesznek. Ők szavazati joggal nem rendelkeznek.)

Az 1996-os választásokkor életbe lépett szabályozások értelmében a választókerületek lakói a korábbi választói kollégiumok helyett közvetlenül szavaznak az adott jelöltekre, azaz a fentebb említett 290 főre (Tripp, 2000: 231). Az egykamarás parlament mandátuma 5 évre szól. A választások során egyszerű többségi szavazás valósul meg. Hivatalosan többpártrendszerrel és demokratikus választásokról, valójában látszatdemokráciáról beszélhetünk. Az alkotmány 5. fejezetében írtak szerint minden 18. életévét betöltött ugandai állampolgár szavazhat. A bebörtönzött vagy letartóztatott ugandaiak a gyakorlatban mégsem szavazhatnak, annak ellenére, hogy az alkotmány alapvetően nem tiltja az elítéltek voksolását. Egy 2005-ben életbe lépett módosítás alapján a szavazás regisztrációhoz kötött (IFES, 2016: 1). Szintén ugyanebben az évben történt változtatásnak köszönhetően az elnök akárhányszor újraválasztható³.

2016-os országgyűlési és elnöki választások

A 2016-os országgyűlési és elnöki választások egy időben, február 18-án zajlottak. A választásokat Yoweri Museveni és az NRM nyerte. A hetedik ciklusát kezdő és a szavazatok 61 százalékát megszerző elnök legnagyobb ellenfelének Kizza Besigye, a Demokratikus Változás Fóruma (Forum for Democratic Change – FDC) elnevezésű párt vezetője bizonyult, ő a voksok 35 százalékát tudhatta magáénak⁴. Az elnökválasztáson egyébként nyolc politikus indult összesen (Uganda EC, 2016: 41). Az elnökjelöltek közül mindössze egy női politikust, Maureen Kyalya-t találjuk, aki a szavazatok 0,4 százalékát szerezte meg. A 2016-os választásokon összesen 15.277.198 ugandai állampolgár regisztrált, amely 60,93 százalékos részvételi arányt jelent. Az érvényesen leadott voksok száma 9.246.563 volt (Electoral Commission Uganda, 2016).⁵

Az országgyűlés választások tekintetében az arányok, illetve a mandátumok számát az 1. táblázat szemlélteti.⁶

Politikai pártok	Mandátumok összesen	Választókerületekből parlamentbe kerülő képviselők	Területi női képviselők	További képviselői helyek
Nemzeti Ellenállási Mozgalom (NRM)	298	200	88	10
Demokratikus Változás Fóruma (FDC)	36	29	7	0
Demokratikus Párt (DP)	15	13	2	0
Ugandai Emberek Kongresszusa (UPC)	6	4	2	0
Ugandai Emberek Védelmi Erői (UPDF)	10	0	0	10
Függetlenek	66	44	17	5
Összesen	431	290	116	25

▲ Táblázat 1. Mandátumok megoszlása a 10. ugandai választásokat követően (2016. február). Saját készítésű ábra az IPU adatai alapján.
 Forrás: IPU Uganda Parliament. http://archive.ipu.org/Parline/reports/2329_E.htm

Láthatjuk, hogy a választásokat döntő többséggel, 298 mandátummal az NRM párt nyerte. Ezt követően legnagyobb számarányban a független politikusok képviseltetik magukat az ugandai országgyűlésben. Legnagyobb ellenzéki pártként a Demokratikus Változás Fórumát emelhetjük ki, bár az NRM-nél lényegesen gyengébben teljesített, mindössze 36 mandátumot szerzett.

A 2016-os választások alkalmával a közvetlenül megválasztott képviselők létszáma egy 2015-ös parlament által jóváhagyott szabályozás értelmében 238-ról 300-ra, a kötelező jelleggel jelölt női képviselőké pedig 112-ről 122-re emelkedett. A változás a választókerületek számának növekedésének köszönhető. A 2016-os februári választások időpontjában viszont mindössze 290 direkt választott képviselői és 112 női képviselői hely állt rendelkezésre az országgyűlésben. A gyakorlatban tehát nem sikerült teljes mértékben megvalósítani az országgyűlési férőhelyek számának növelését. Az ugandai parlamentben helyet foglaló képviselők létszámának pontos meghatározását tovább bonyolítja, hogy a köztársasági elnök alapvetően bármennyi hivatali képviselőt (ők a már említett ex-officio tagok) kinevezhet. Az elnök a tradíciók szerint 11 ex-officio képviselőt szokott jelölni, de a létszám folyamatosan változhat.⁷

Nemi kvóta szabályozások és a nők helyzete Ugandában

Uganda esetében a nők politikai szerepvállalásának kezdetét illetően 1989-ig érdemes visszatekintnünk. Az akkori választások során a Nemzeti Ellenállás Tanácsa nevű párt (National Resistance Council – NRC) szorgalmazta a nők parlamentbe való bekerülését, melynek köszönhetően az NRC politikusainak 17 százaléka került ki a nők közül (Kadaga, 2013: 8). Óriási áttörést jelentett ez az ugandai nők számára, ugyanis Uganda a többi afrikai országhoz hasonlóan szigorú patriarchális társadalmi berendezkedéssel bírt. Lokális és nemzeti szinten egyaránt a nők szinte teljes egészében elestek a különböző döntéshozatali pozíciók betöltésének lehetőségétől. Az 1989-es év „láthatóvá tette” tehát az eddig csak gyermekneveléssel és a család étkeztetésével foglalkozó ugandai nőket. A következő nagy lépés 1995-ben következett be. Az 1995-ben életbe lépett ugandai alkotmány 78. 1/b. pontja

szerint minden kerületből minimum egy női politikus választása szükséges. Mivel az országban ekkor 112 terület volt (a területek és választókerületek száma folyamatosan nőtt az évtizedek során), a parlamentnek minimum 112 fős női politikai képvisellel kell rendelkeznie (The Constitution of the Republic of Uganda, 1995). A női politikusokat tehát a 290 fős egyszerű többséggel megválasztott politikusoktól elkülönítve, de szintén direkt módon választják. Minden terület, amelyek átlagosan 3 megyéből állnak, választ magának egy női politikusot (Kadaga, 2013: 10). A 112 mandátumon túl, a fiatalok, a fogyatékkal élők, valamint a munkavállalók képviselői közül 5-ből minimum 2 helyet, a védelmi erőknél pedig 10-ből minimum 3 pozíciót női politikusnak kell betölteni.⁸ A fixen nők számára elkülönített helyeken túl, a választókerületekből is lehetőségük van parlamentbe kerülni az ugandai nőknek, amennyiben megszerzik a szavazatok többségét.

Sajnos továbbra is jelentős szakadék figyelhető meg a választókerületek lakói által közvetlenül választott női és férfi jelöltek között (WDG, 2016: 16). Ahogy a 2. táblázatban látható, itt mindössze 15 százalékos a nők aránya. A 2017. januári adatok alapján 449 fős országgyűlésben 154 női képviselő foglal helyet, ez 34 százalékos reprezentációt jelent.

Az ugandai kvótarendszer kritikájaként Tamale a következő gondolatokat fogalmazza meg: Az NRM szimplán deskriptív, azaz leíró képvisellet biztosít a női politikusok számára. Az ugandai állam 1989-ben nem állt azon a fejlődési fokon, hogy olyan politikusokat tudjon az országgyűlés integrálni, akik valós, szubsztantív reprezentációval és döntéshozatali pozícióval bírnak. A nemi kvóta bevezetésének problematikáját tovább fokozza, hogy nem a már meglévő mandátumokból biztosítottak helyeket a nők számára, hanem pluszban emelték meg az országgyűlési képviselők létszámát. Mivel egy felülről jövő (top-down) intézkedésről beszélhetünk az ugandai gender kvóta esetében, a politikusnők egy szigorúan férfiak által uralt, maskulin politikai kultúrájú intézményi struktúrába voltak kénytelenek integrálódni. A legtöbb politikusnőt 1989-ben a területek férfi bölcsei jelölték a parlamentbe. Az ugandai társadalomból ekkor tehát egyértelműen hiányoztak azok az alulról

	Mandátumok összesen (fő)	Női képviselők száma (fő)	Nők százalékos aránya	Üresedés (fő)
választókerületek képviselői	290	19	15%	10
területi női képviselők	116	116	100%	6
fiatalok képviselői	5	2	40%	
fogyatékossgal élők képviselői	5	2	40%	
munkások képviselői	5	2	40%	
védelmi erők képviselői	10	3	30%	
képviselők az előző ciklusból	18	10	55%	
összesen képviselők létszáma és nők százalékos aránya	449 ⁹	154	34%	

▲ Táblázat 2. Politikusnők reprezentációja az ugandai országgyűlésben (2017. január).
Forrás: IPU Uganda Parliament. http://archive.ipu.org/Parline/reports/2329_E.htm

szerveződő (grass-roots) nőmozgalmak, amelyek lehetőséget biztosítottak volna arra, hogy a nők saját érdekeiket képviselve jussanak mandátumokhoz. A politikusnők hatékony munkáját Museveni elnök nőkhöz való hozzáállása sem könnyíti meg. Museveni ugyanis többször hangsúlyozta, hogy a nemi kvóta nem több Ugandában, mint szimbolikus gesztus, amivel a nőknek kedveskednek (Tamale, 2004: 4-5).

Ahogy azt a bevezetőben jeleztük, sorra vesszük azon nehézségeket és kihívásokat, amelyekkel az ugandai nőknek a politikusi pályára történő lépéskor kellett vagy a mai napig kell szembesülniük. A fentebb említett női politikusokat érintő problémán túl néhány olyan tény is meg kell említenünk, amelyek az egész ugandai női társadalmat érintik hátrányosan. Ezeket elsőként Rebecca Kadaga, ugandai parlamenti politikusnő és országgyűlési szóvivő által a Dakarban megrendezett 10. női ügyekért felelős miniszterek nemzetközösségi találkozásán (Tenth Commonwealth Women's Affairs Ministers Meeting) prezentált, majd nyomtatásban is megjelent munkája alapján tekintjük át. Kadaga hat olyan szempontot különböztet meg, amelyek egyértelműen hátráltatják az ugandai nőket abban, hogy vezetői pozíciókat töltsenek be (Kadaga, 2013: 33-34):

1. Negatív kulturális hiedelmek: A patriarchális társadalmi berendezkedés okán az ugandai nők alapvetően szülőanyák, valamint családról gondoskodó anya szerepkörökben jelennek meg. Ebből következően a döntéshozatali pozíciók nagy részét a férfiak birtokolják, és számszerű előnyüknek köszönhetően ők is dominálják. A nők tehát a politikai életbe történő integráció során számos kihívással szembesülnek. Adott esetben neveltség tárgyává válnak, hiszen a társadalom azt várja el tőlük, hogy olyan beszűkült látókörűek, pénzéhesek, korrupáltak és erkölcstelenek legyenek, mint a férfi politikusok többsége. Mindezek okán a női képviselők gyakran önbizalomhiánnyal és alacsony önértékeléssel küszködnek. Sok esetben a férfiak megtiltják politikus pozíciót betöltő feleségüknek, hogy különböző megbeszéléseken vegyenek részt, hiszen attól tartanak, hogy a feleségüknek viszonya lesz valamelyik férfi vezetővel.

A nemi kvóta bevezetésének problematikáját tovább fokozza, hogy nem a már meglévő mandátumokból biztosítottak helyeket a nők számára, hanem pluszban emelték meg az országgyűlési képviselők létszámát. Mivel egy felülről jövő (top-down) intézkedésről beszélhetünk az ugandai gender kvóta esetében, a politikusnők egy szigorúan férfiak által uralt, maszkulin politikai kultúrájú intézményi struktúrába voltak kénytelenek integrálódni.

2. Otthoni munkateher: A nőkre gyakran háromszor annyi teher hárul, mint a férfiakra. Az otthon végzett, gyerekneveléssel, háztartási teendőkkel, és idősök ápolásával kapcsolatos meg nem fizetett, úgynevezett „láthatatlan munka” szintén a nőket terheli. Ezen tényezők egyértelműen negatívan hatnak a nők horizontális mobilitására, azaz a politikai szerepvállaláshoz vagy a kampány időszakban szükséges utazási lehetőségeiket jelentősen lekorlátozzák. Illetve a pihenés és a relaxáció lehetősége is háttérbe szorul az otthoni munkaterhek miatt.
3. Alacsony iskolázottság: Annak ellenére, hogy a kormány számos programmal támogatja a nők oktatását és döntéshozatali pozíciókba történő integrációját, a nők alacsony iskolázottsága gyakran szab gátat a felelősségteljes pozíciók betöltésének. Az átfogóbb és részletesebb tudást igénylő döntéshozatali pozíciókért való versengés során a nők ugyanis rendszeresen alulmaradnak képzettebb férfi társaikkal szemben.
4. Forráshiány: Az ugandai nők még mindig nem rendelkeznek a férfiakéhoz hasonló jogokkal a produktív forrásokhoz való hozzáférés tekintetében. Lehetőségeik korlátozottak a tulajdon- és földbirtoklás, illetve öröklés kapcsán. A nők többsége nagyon alacsonyan vagy egyáltalán nem fizetett mezőgazdasági és háztartásbéli munkát végez.
5. Nők biológiai szerepe és felelőssége: Számos férfi szerint a nők nem tudják megfelelően ellátni feladataikat várandósságuk idején. A már említett, tradicionálisan nőkre háruló otthoni munkavégzés okán a nők kevésbé képesek tartani a munkahelyi határidőket, amely döntéshozatali pozíciókban történő alacsony előfordulásukat eredményezi.

▲ Kép 1. Az észak-ugandai karimojong nevű törzs tagjai sorban állnak a szavazáshoz.
Forrás: Globalpost. <https://www.pri.org/stories/2016-02-18/will-ugandas-museveni-babies-vote-out-only-president-theyve-ever-known>

6. Alacsony politikai befolyás: Férfi politikusokhoz viszonyított alacsony számarányuknak köszönhetően viszont így nem jut erőforrásuk az olyan fontos kérdésekkel foglalkozni, mint a nők egészségügyi állapotának vagy a mezőgazdaságban dolgozó szegény nők életszínvonalának javítása.

Az imént felsoroltakat alapul véve nem csak Uganda, hanem talán a világ legtöbb országának tekintetében elmondhatjuk, hogy a nők a politikusi pályára lépve olyan kihívásokkal és nehézségekkel találják szembe magukat, amelyek a férfiakat csak minimálisan vagy egyáltalán nem érintik. Aili Mari Tripp 2000-ben *Nők és politika Ugandában*¹⁰ címmel íródott könyvében a következő tényezőket sorolja fel, melyek nehezítik az ugandai nők politikába történő integrációját (Tripp, 2000: 230-233):

1. Azon ugandai nőket, akik saját választókerületükben indultak a választásokon, sokszor érte az a kritika, hogy miért nem abban a választókerületben jelölték magukat, amelyikben férjhez mentek. Ha pedig férjük választókerületében indultak, egyes férfiak azt vágták a nő jelölt fejéhez, hogy nem irányítani, hanem házasodni jött ide.
2. Egy női képviselőjelölt elmondása alapján a falvakban kampány során a nőktől elvárják és kikövetelik az úgynevezett *gomezi*, azaz a „jó kislány” megjelenését szimbolizáló tradicionális ugandai női ruházat viselését. Ezzel szemben a férfi jelöltek akár rövid sortban és alkoholfogyasztás közben is kampányolhatnak. A patriarchális társadalmi berendezkedés ezt nem kéri számon a férfiakon.
3. Az interjúk során a női politikusoktól rendszeresen megkérdezik, hogy házasak-e, illetve mennyi gyermekük van. Az elvált nők például rögtön kiváltják a választópolgárok ellenszenvét.
4. Ha egy férfi politikus segíti egy női politikus kampányát, akkor szinte minden esetben felmerül a gyanúja annak, hogy kettejük között valamilyen szexuális jellegű intim kapcsolat áll fenn. Ez a fajta gondolkodásmód egyben a férfi politikus számára is nehézkessé teszi a női politikusok támogatását.
5. Számos esetben a nők nem birtokolják a kampányhoz vagy a választáson való induláshoz szükséges anyagi forrásokat. A férfiak között alapvetően több a hivatalnok, nagyobb anyagi támogatást tudnak szerezni a kampányhoz. A nők továbbá kevésbé hajlandók a korrupcióra. Ebből adódóan néhány politikusnő nem csupán a választáson elszenvedett vereség, hanem a kiábrándultság miatt hagyja el a politikusi pályát. Nem akarnak ugyanis egy olyan politikai kultúrában tevékenykedni, ahol a korrupció és kapcsolatok útján lehet választást nyerni.
6. Az 1996-ban életbe lépett szabályozás szerint az addigi választási kollégiumok helyett területi szinten közvetlenül választják a női országgyűlési politikusokat. Ennek eredményeképpen egy 2000-es adat szerint egy női politikusra átlagosan 7000 szavazó jut. Egyes női politikusok szerint ekkora szavazóbázishoz nehéz elérni. A választási kollégiumok viszont olyan képzett nőkből álltak, akik tudták, hogy mit akarnak, ezért őket könnyebb is volt megszólítani.
7. Az előbbivel ellentétetés vélemény szerint viszont a korábbi választási kollégiumok olyan tehetős nőkből álltak, akiket könnyű volt megvesztegetni, ami a

nagyobb vagyonnal rendelkező női jelölteknek kedvezett, hiszen ők adott esetben meg tudták vásárolni a szavazatokat. Szintén a választási kollégiumok kritikája mellett szól, hogy ha a politikusnő az egész területet képviseli, az sokkal nagyobb legitimitációt ad számára mandátuma megszerzésekor, mintha csak a választási kollégium érdekeit reprezentálja.

8. Az iméntihez tartozó harmadik meglátás szerint a női politikusokat a területen élő (csak) nőknek kellene választania. E metódus lehetővé tenné ugyanis, hogy a női ügyek valódi hangot és képviselést kapjanak az ugandai országgyűlésben. A politikusnőket gyakran éri azon kritika is, amely szerint kizárólag a nők érdekeit képviselik, viszont a választások során nők és férfiak egyaránt szavazhatnak rájuk.

▲ Kép 2. Rebecca Kadaga, az ugandai parlament szóvivőjeként és Kamuli terület női képviselőjeként kampányol a 2016-os választások előtt.
Forrás: Roads&Kingdoms. <http://roadsandkingdoms.com/2016/ugandas-other-incumbent/>

Ahhoz, hogy kiértékelhessük a 2000 óta bekövetkezett változásokat a Women's Democracy Group (WDG) nevű ugandai ernyőszervezet 2016-os választások során női szerepvállalásra és a társadalmi nemek közötti egyenlőség megvalósulására vonatkozóan végzett kutatását érdemes áttekintenünk.¹¹ A WDG 2015 és 2016 között a társadalmi nemek közötti egyenlőség kérdéskörét 25 gender elemző és szakértő segítségével 25 ugandai országrészben vizsgálta. A kutatás eredményei szintén szólnak a női politikusokat és női szavazókat ért hátrányokról. A fentebb említetteken túl néhányat kiemelve az alábbiakat érdemes megemlíteni: A kampányidőszakban például a nők délután 5 óra után a háztartási teendők miatt már nem tudják meghallgatni a pártok vagy képviselők programjait. Azok pedig, akik végigkísérték valamelyik politikus országjárását, nagyrészt egyedül hagyták otthon a gyermekeiket. A választások előtti erőszakos összecsapások a nőket is ugyanúgy érintették, mint a férfiakat (WDG, 2016: 9).

A hat ugandai körzetben végzett empirikus kutatásban egyértelműen pozitív tendencia figyelhető meg a helyi közösség női jelöltállítás, valamint a nők magas politikai pozíciókba történő integrációja kapcsán megjelenő attitűdök tekintetében. A vizsgálatok szerint a politikusok sokkal megbízhatóbbak, valamint a közösség érdekeivel is jobban törődnek, mint a férfi politikusok.

▲ Kép 3. Musevenit ábrázoló kampányplakátok.
Forrás: theWorkZine. <http://theworkzine.com/?p=184222>

A női politikusok jelöltállítás, és a társadalom politikusnőkhöz viszonyított attitűdje tekintetében a WDG előrelépést nyugtáz a 2011 választások óta. Ez köszönhető egyrészt a civil szervezetek, valamint a politikai pártok által létrehozott női politikai szerepvállalást támogató, illetve vezetői képességeket fejlesztő programoknak. Másrészről pedig a helyi közösségek és a család támogatásának. A hat ugandai körzetben végzett empirikus kutatásban egyértelműen pozitív tendencia figyelhető meg a helyi közösség női jelöltállítás, valamint a nők magas politikai pozíciókba történő integrációja kapcsán megjelenő attitűdök tekintetében. A vizsgálatok szerint a politikusok sokkal megbízhatóbbak, valamint a közösség érdekeivel is jobban törődnek, mint a férfi politikusok. A politikusnők feltörekvését támogató ugandaiak a következőképpen nyilatkoztak (WDG, 2016: 18):

- „*Ha igazságot akarsz, be kell vonnod a nőket!*”
- „*A nők felelősségteljesek, megbízhatóak és keményen dolgoznak. Ha már ilyen sokáig a férfiak vezettek minket, most a nőknek kell esélyt adnunk!*”
- „*A nők türelmesek, a férfiak pedig lopnak. A férfiak könnyelműek, a nők viszont jól tudnak tervezni és gazdasági fejlődést képesek indukálni az országban!*”

A WDG a 2016-os választás kampányának időszakában 255 állampolgárt kérdezett meg az ugandai nők politikai szerepvállalása kapcsán. A válaszadók 55 százalékának nem jelentene problémát, ha az országot női elnök vezetné. A megkérdezettek 97 százaléka támogatja a női politikusok parlamenti jelenlétét. A felmérés érdekessége, hogy alapvetően több férfi (29,9 százalék) szavazna egy potenciális női elnökjelöltre, mint nő (25,5 százalék). Ezen utóbbi számadatok azon negatív tradicionális társadalmi attitűdöket prezentálják, amelyek értelmében a politika egyértelműen a férfiak terepe (WDG, 2016: 18). A nők folyamatosan növekvő politikai jelenléte (országgyűlés esetében 2011 óta stagnáló) talán alkalmas lesz arra, hogy az ugandai társadalom felülemelkedjen ezen sztereotip gondolkodásmódokon.

A 3. táblázat azt mutatja, hogy 1996 és 2016 között miképpn változott a nők országgyűlési reprezentációja. 1996 óta összesen 12 százalékkal foglal helyet több politikusnő az ugandai parlamentben. A 2011-es választásokhoz mérten jelenleg kevesebb mint egy százalékkal alacsonyabb a nők országgyűlési aránya. Mondhatjuk tehát, hogy az Ugandában a politikusok nemek szerinti aránya 2011 óta stagnál Ugandában.

A WDG kutatásából érdemes még kiemelni azt a részt, amely azt vizsgálja, hogy milyen nőket érintő ügyeket tartanak fontosnak és képviselnek a politikusnők. A nyolc területen végzett kutatás alapján a női politikusok 37 százaléka a nők oktatását, 33 százaléka a nők egészségi állapotát, 26 százaléka a nők gazdasági helyzetét,

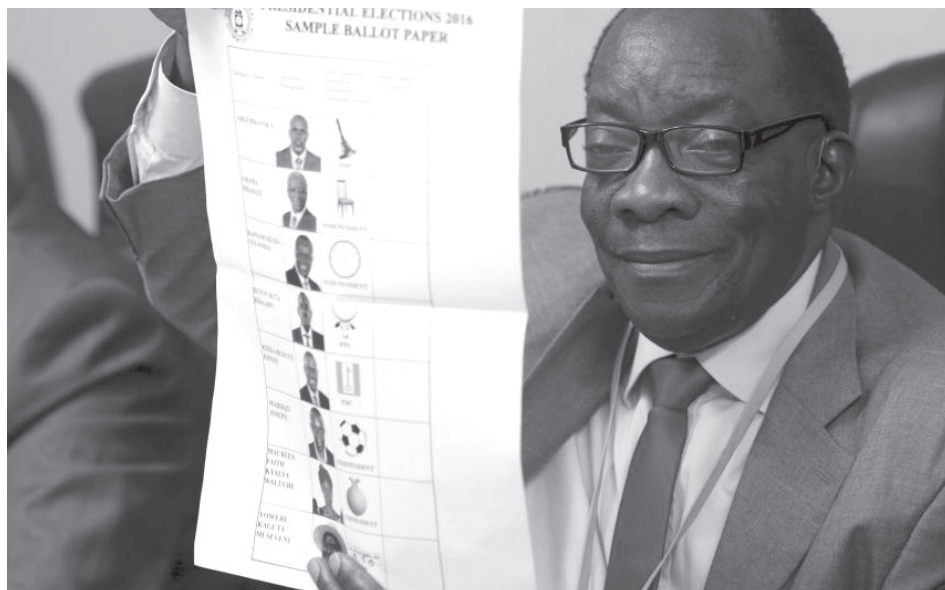
Választások (év)	1996	2001	2006	2011	2016
Politikusnők százalékos aránya a parlamentben	22%	25%	30%	35%	34%

▲ Táblázat 3. Politikusnők százalékos aránya az ugandai parlamentben (1996-2006).
Saját készítésű ábra az IPU adatai alapján.
Forrás: http://archive.ipu.org/Parline/reports/2329_E.htm

4 százaléka pedig a nők politikai szerepvállalását nevezte meg olyan területként, ahol pozitív változásokat kíván indukálni. A kapott eredmények érdekessége, hogy egyetlen női politikus sem említette a nők föld öröklésével és birtoklásával kapcsolatos teendőket. Erre vonatkozóan a WDG aggályát fejezte ki (WDG, 2016: 23). Az említett területek fontosságát bizonyítja, hogy Ugandában a nők 81,3 százaléka a férfiaknak pedig 70,2 százaléka él mezőgazdasági tevékenységből, miközben a nők mindössze 27 százaléka bír földbirtokkal. Amennyiben viszont a földkérdés tekintetében nem történik a nők javát szolgáló előrelépés, a rurális területeken élő ugandai nők helyzete nem fog javulni (WDG, 2016: 23).

Összegző gondolatok

Láthatjuk tehát, hogy Uganda az 1995-ös alkotmány életbe lépése óta folyamatosan halad előre a társadalmi nemek közötti egyenlőség megvalósítása területén, amihez teljes egészében hozzátartozik a nők döntéshozatali pozícióba történő integrációja. Az úgynevezett kritikus tömeg, azaz a 30 százalékos női reprezentáció megjelenése az országgyűlésben sokak reménye szerint valóban előremozdítja a nők szubsztantív, azaz tartalmi képviseletét. Ugandára is igaz a szubszaharai afrikai államokra általánosságban jellemző tény, miszerint a női politikai képviseletet olyan felülről jövő állami intézkedésekkel segítetik elő, amelyekhez a társadalom csak évtizedekkel később képes adaptálódni. A fentebb említett, nőket érő hátrányok felszámolása hosszan tartó szocializációs folyamat része tehát, de a demokrácia megerősödésével remélhetőleg minél hamarabb orvosolhatóvá válik. ☀

▲ Kép 4. Badru Kiggundu, az ugandai választási bizottság elnöke mutatja a 2016-os elnöki választások szavazóceduláját.

Forrás: Newsweek. <http://www.newsweek.com/museveni-besigye-427549>

Jegyzetek

- 1 „ AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-3 -IV.-PTE-277 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT”
- 2 Forrás: Ugandai országgyűlés hivatalos oldala: <http://www.parliament.go.ug/new/index.php/about-parliament/composition-of-parliament>
- 3 Forrás: Uganda Alkotmánya (1995;2005): 106. pont: https://www.constituteproject.org/constitution/Uganda_2005.pdf?lang=en
- 4 Forrás: Africa Election Guide: <http://www.electionguide.org/elections/id/2754/>
- 5 Forrás: Electoral Commission Uganda: <http://www.ec.or.ug/?q=content/2016-general-elections-statistics>
- 6 Fontos kiemelni, hogy minimális, 1,3 százaléknyi eltérés tapasztalható az Inter-parlamentális Unió, valamint az ugandai parlament hivatalos statisztikái között. A bevezetőben az Inter-parlamentális Unió adatait használom, hiszen az IPU ezen adat alapján rangsorolja a világ országait. A táblázatnál pedig az ugandai parlament adatait használom, hiszen a mandátumok eloszlása így szemléltethető.
- 7 Forrás: Inter-Parliamentary Union. Uganda Parliament. Last elections (2016): http://archive.ipu.org/Parline/reports/2329_E.htm
- 8 Forrás: Uganda : Constitution and politics. <http://thecommonwealth.org/our-member-countries/uganda/constitution-politics>
- 9 Itt azért beszélünk 449 mandátumról, az előző 431 helyett, mert ez már tartalmazza a 18 ex-officio tagot is.
- 10 A kötet angol címe: Women & Politics in Uganda
- 11 Forrás: Women’s Democracy Group (2016): Report On Gender And Women’s Participation In The 2016 Elections In Uganda (2016). http://www.cewigo.org/sites/default/files/reports/second_report_on_gender_and_womens_participation_in_2016_elections-nov_2015-jan_2016.pdf

Felhasznált irodalom

- Africa Election Guide: <http://www.electionguide.org/elections/id/2754/>
- Electoral Commission Uganda (2016): <http://www.ec.or.ug/?q=content/2016-general-elections-statistics>
- Inter-Parliamentary Union. Uganda Parliament. Last elections (2016): http://archive.ipu.org/Parline/reports/2329_E.htm
- Kadaga, Rebecca (2013): Women’s political leadership in East Africa with specific reference to Uganda In Commonwealth Governance Handbook 2013/14. pp. 32-36. <http://www.commonwealthgovernance.org/assets/uploads/2013/11/6-Womens-political-leadership-east-africa.pdf>
- Parliament of the Republic of Uganda: <http://www.parliament.go.ug/new/index.php/about-parliament/composition-of-parliament>
- Republic of Uganda Electoral Commission (2016). <http://www.ec.or.ug/docs/Report%20on%20the%202015-2016%20General%20Elections.pdf>
- Republic of Uganda Electoral Commission (2016). <http://www.ec.or.ug/docs/Report%20on%20the%202015-2016%20General%20Elections.pdf>
- Tamale, Sylvia (2004): Introducing Quotas in Africa: Discourse and Legal Reform in Uganda. http://www.quotaproject.org/CS/CS_Uganda_Tamale-6-6-2004.pdf
- Tarrósy István (2011): Kelet-Afrika a fejlődés útján. Publikon Kiadó, Pécs.
- The Electoral Commission. General Parliamentary Elections 2016. <http://www.ec.or.ug/sites/default/files/docs/Gazette%20List%20Elected%20MPs%202016.pdf>
- Tripp, Aili Mari (2000): Women&Politics in Uganda, The University of Wisconsin Press, USA
- Uganda: Constitution and politics. <http://thecommonwealth.org/our-member-countries/uganda/constitution-politics>
- Women’s Democracy Group (2016): Report On Gender And Women’s Participation In The 2016 Elections In Uganda (2016): http://www.cewigo.org/sites/default/files/reports/second_report_on_gender_and_womens_participation_in_2016_elections-nov_2015-jan_2016.pdf

English Abstract

Female Political Representation in Uganda. Focus on the Elections 2016

The African Studies Journal has already published an article about female political representation in the East African Community focusing on Rwanda. This study examines the Ugandan women's presence in the country's national parliament. According to the statistics of the Inter-Parliamentary Union Uganda holds the 34th place across the globe. Since the last elections took part in February 2016, 34 percent of the MPs are women in the Ugandan parliament (IPU, 2017). This article aims to analyze the major steps that have been taken to reach this (not only in sub-Saharan but worldwide terms) high ratio of female representation. We also examine how substantive is the Ugandan women's political presentation.

A szerzőről

PhD-hallgató
Pécsi Tudományegyetem,
Bölcsészettudományi Kar,
Interdiszciplináris Doktori
Iskola Politikatudományi
Program

About the Author

PhD student
Interdisciplinary Doctoral
School, Political Science
Programme,
University of Pécs,
Faculty of Humanities

bagiju@gmail.com

Szarka Evelin

EGYSÉG A SOKFÉLESÉGBEN

A TÁVOLI INDONÉZIA KÖZELRŐL

Indonézia. Mitől olyan különleges az itt élők által beszélt nyelv? Hogyan viselkedünk vendégségben? Milyen furcsaságokkal vagy mulatságos helyzetekkel találkozhatunk, ha elvegyülünk a helyiek között? Mit jelent a gumiidő? Hogyan él ez a rendkívül színes indonéz közösség több ezernyi szigeten, és miként villantja fel identitásának egy-egy különleges elemét közmondásaiban, szimbólumaiban és mesevilágában?

A tudományos megalapozottsággal és ismeretterjesztő igénnyel megírt kötetben mindenki megtalálja az érdeklődésének megfelelő fejezetet – legyen szó izgalmas történelmi, politikai vagy gazdasági tényekről, a mezőgazdaság és a környezet jelenlegi állapotáról, vallási kérdésekről, a kisebbségek együttélését érintő aktuális témákról, a balinéz hagyományos építészeti elvekről vagy innovatív egészségügyi kezdeményezésekről.

A jórészt indonéz nyelvű forrásokra, helyszíni tapasztalatokra és interjúkra épülő, gazdagon illusztrált kiadvány közelebb hozza ezt a távoli országot, segítségével bepillantást nyerhetünk egy változatos és számos meglepetést tartogató ázsiai nép mindennapjaiba: hogy elolvasása után Indonéziára ne csupán a komodói sárkány, az óriási – gyakran iszonyú bűzt árasztó, de színpompás – egzotikus növények, az ínycsiklandó fogások, az aromás fűszerek, a jávai előember, valamint a széles mosolyok és a lenyűgöző táncmozdulatok hazájaként gondoljunk.

Keresse a kötetet a LÍRA Könyvesboltokban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon.

www.publikon.hu